

2011. március 5. szombat
Apostolok Cselekedetei 23,1–11

Dr. Kozma Zsolt

Pál beszéde a nagytanács előtt

^{23,1}Pál rátekintett a nagytanácsra, és így szólt: "Atyámfiak, férfiak, én teljesen jó lelkiismerettel szolgáltam Istennek, mind e mai napig." ^{23,2}Anániás főpap ekkor megparancsolta a mellette állóknak, hogy üssék szájon. ^{23,3}Pál erre így szólt hozzá: "Megver téged az Isten, te meszelt fal! Itt ülsz, hogy ítélkezz felettem a törvény szerint, mégis a törvény ellenére azt parancsolod, hogy megüssenek?" ^{23,4}Erre az ott állók ezt mondták: "Isten főpapját gyalázod?" ^{23,5}Pál így válaszolt: "Nem tudtam, atyámfiak, hogy főpap." Mert meg van írva: "Néped fejedelmét ne átkozd!" ^{23,6}Mivel pedig Pál tudta, hogy egyik részük a szadduceusok, másik részük pedig a farizeusok közül való, így kiáltott a nagytanács előtt: "Atyámfiak, férfiak, én farizeus vagyok, farizeus fia; a halottak reménysége és feltámadása miatt vádolnak engem." ^{23,7}Mihelyt ezt mondta, vita támadt a farizeusok és a szadduceusok között, és a gyűlés véleménye megoszlott. ^{23,8}A szadduceusok ugyanis az állítják, hogy nincs feltámadás, sem angyal, sem lélek, a farizeusok pedig vallják mindegyiket. ^{23,9}Erre nagy kiáltozás támadt, a farizeuspárti írástudók közül néhányan felállva hevesen vitatkoztak, és így szóltak: "Semmi rosszat sem találunk ebben az emberben. Hátha Lélek szólt hozzá vagy angyal?" ^{23,10}Mivel a felfordulás egyre nagyobb lett, az ezredes attól félve, hogy Pált széttépik, megparancsolta, hogy a csapat menjen le, ragadja ki őt közülük, és vigye a várba. ^{23,11}A következő éjszaka pedig odaállt Pál mellé az Úr, és ezt mondta: "Bízzál, mert ahogyan bizonyosságot tettél az én ügyem mellett Jeruzsálemben, úgy kell Rómában is bizonyosságot tenned!"

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Szemben Rómával, a zsidókkal, de az Urat maga mellett tudva

Személyes életének válsága miatt Pál az evangéliumot juttathatja kritikus helyzetbe, de tudja, hogy kimenekedése a misszió győzelmét jelenti. Mindkettő Isten kezében van, s erről a perikópa utolsó versében győzi meg maga Isten.

a. Nem csupán kimenekül a *hatóságok* kezéből, hanem mint született római polgár elismerést vált ki, mintegy az ezredes fölé kerül, aki leoldatja bilincseit és lehozatja (22,30) valószínűleg az Antónia erőd elé. Zsidó bírósági fórumot hív össze, amely a főpapokból (tsz!) és a nagytanácsból áll. Kettős indítékkal teszi ezt: egyfelől fél minden zsidó zavargástól (az egész Jeruzsálem lázong, 21,31), azt akarja, hogy a római provinciában nyugalom legyen, másfelől meg akar bizonyosodni az igazság felől (21,34b).

b. A *zsidók* előtt (1–5.v.) Pál nem várja meg a kérdéseket – a vádak ismeri –, megkezdi önigazoló beszédét. Testvéreinek szólítja bíráit (majd a 6. versben és a 28,17-ben is). A rögtön ítélő nagytanács mellett jelen vannak a főpapok. Egyikük, Anániás, embertelenebbül bánik az apostollal, mint az ezredes. Annak ellenére, hogy Pál testvéreknek szólítja kihallgatóit, s hogy első mondatában semmi megbotránkoztatót nem mond, szájon ütteti. Ezt a főpaphoz méltatlan és a bíróság tárgyilagosságát megcsúfoló tettet Pál nem hallgathatja el, de nem válaszol ingerülten. Rámutat a bírói tisztségében megbiztos főember képmutatására. Meszelt falnak nevezi Anániást, amelynek metaforikus jelentése valószínűleg az Ez 13,10–15-ből érthető, ahol olyan emberekről beszél a próféta, akik vályogházat építenek, bemeszelik, hogy erősnek látszódjon, de ez a házban lakóknak hamis biztonságot ad. A főpapi cím csak meszelés, belül értéktelen és romlásra ítélt ember van. Képe szerint némileg eltérő, üzenetében azonos ezzel az, amiről Jézus beszél. Meszelt síroknak nevezi az írástudókat és a farizeusokat, akik az emberek szemében igaznak látszanak, de belül tele vannak képmutatással és törvénytisztelettel.

(Mt 23,27–28). A hithű zsidók a Tórát idézik, hogy nem szabad a nép fejedelmét átkozni (2Móz 22,27b), Pál elismeri, hogy hibázott, mert nem tudta, hogy a főpappal áll szemben. Ezzel is igazolja, hogy hűséges a hagyományokhoz.

c. Egy másik „bíróra” hivatkozik, *lelkiismeretére*. A συνείδησις (s ennek megfelelően a latin conscientia) itt az embernek saját magával való egyetértését, lelki egyensúlyát jelenti (A jó lelkiismeretről beszél még 1Tim 1,5.19-ben, lásd még 1Pt 3,16.21). Önmaga azonosságát megőrizve állt mindig Isten mellett, s a πολιτεύομαι ige jelentése figyelemre méltó: egy város polgáraként viselkedni, itt: engedelmesen Istenhez igazítani az életet. Ezt tette zsidóként, farizeusként egykor, ezt teszi Jézus Krisztus tanújaként is. A farizeusok és a szadduceusok vitáját (6–10.v.) az váltja ki, hogy Pál zsidóságát igazolandó, farizeusnak vallja magát. Természetesen képzettségére utal (ezelőtt Gamálieleire hivatkozik, 22,3), s ez nincs ellentétben azzal, hogy kárnak és szemétnak ítéli előéletét (Fil 3,5–8). Mi indította őt arra, hogy farizeusnak vallja magát? A magyarázók, kivétel nélkül azzal indokolják, hogy Pál ezzel össze akarta ugratni a két vallási pártot.¹ Így van? Nem, inkább arra kell gondolnunk, hogy farizeus mivoltának hangsúlyozásával egy olyan irányzatot akar megnyerni, amely közelebb állt a keresztyénséghez, mint a szadduceusoké. Úgy látja, hogy a feltámadás hite kapcsolópont közte és (egykori) pártja között. Ezt a magatartást csak abban az értelemben lehet taktikusnak nevezni, hogy nem beszél Jézus feltámadásáról, mint ahogyan máskor, máshol teszi. Önazonossági jegyként vallotta farizeus mivoltát, és nem akart meghasonlást szítani. A jelenetben történeteknek két eredménye van. Egyfelől elismerik Pál ártatlanságát, másfelől az ezredes látván a megzavarodott sokaságot, hogy az ítélőszék tumultussá vált (πλῆθος, rendezetlen tömeg), kiragadja és a várba viteti.

d. A leírás itt is, mint a 22,21-ben azzal végződik, hogy az Úr misszióra küldi Pált. Az álomban történt *látomásban* meg kell tudnia útjának végső célját: Jeruzsálemből Rómába kell mennie, s ezt az útvonalat Lukács már előzőleg is jelölte (19,21). Pál Isten akaratának kötelezése alatt áll (δεῖ, kell, muszáj). Isten tervét sem a hatóságok, sem saját népe nem gátolhatja meg. Már most, az út kezdetén küldötte mellé áll, mint ahogyan előzőleg is volt erről látomása Korinthusban (Ne félj, ... veled vagyok, 18,9–10).

---

¹ Kálvin Pál ravaszságáról beszél (KÁLVIN: *Az Apostolok cselekedetei magyarázata*, II. Ford. Szabó András, 252.), Pesch taktikai manőverről (*i. m.* 243), PESCH, RUDOLF: *Die Apostelgeschichte*, Evangelischer-katholischer Kommentar zum Neuen Testament. V/2. Zürich, Benziger/Neukirchener Verlag, 1986. mint Roloff is (*i. m.* 328). ROLOFF, JÜRGEN: *Die Apostelgeschichte*, NTD. Göttingen, Vandenhoeck-Ruprecht, 1981.

Prédikációvázlat

A legfelsőbb hatóság

1. Idegen hatóság, a mi népünk, saját lelkiismeret

Sokszor félelmekkel tele állunk a *világi hatóságok* elé, még akkor is, ha ártatlannak érezzük magunkat. Bizonyára nem ütlegelnek korbáccsal, mint ezt az ezredes tette (22,24) – noha a közelmúltban ilyen is megtörtént velünk –, de vélt felsőbbrendűségükből szólva, lenézésükre számíthatunk. Ebben a textusban az ezredes kimentí Pált a zsidók kezéből, s bár nem valamilyen emberségből teszi, Isten eszközévé válik, az ő tervét munkálja, az ő szolgája a mi

javunkra (Róm 13,4), s mint közhatalmat azért adta, hogy a vérontást megelőzze (HK 105), hiszen a zsidók az apostolt szét akarják tépni. Az ezredes elfogult kezét is az isteni gondviselés irányítja – mondja Kálvin.² Az ellenséges hatalomnál sokkal veszélyesebbek *néptársai*, akiket testvéreinek nevez. A főpapok és a nagytanács tagjai elfogultak, eleve rosszindulattal tekintenek Pálra, annak ellenére, hogy bírói testületként tárgyilagosaknak kellene lenniük. Mi az, amit ki kell, és mi az, amit nem muszáj kimondani. Pál megvallja zsidó mivoltát, beszél arról, hogy hiszi a halottak feltámadását, de a zsidók előtt Jézus feltámadásáról hallgat. Ez a legfőbb emberi hatóságnak, a lelkiismeretnek a kérdése. Amikor hitünket megvalljuk mások előtt, Isten elé állított lelkiismereti kérdéssé válik a szólás és a hallgatás.

2. Vitatkozás és egyértelmű igazság

A Cselekedetek könyvéből (részben a levelekből) jól kivehető, hogyan lett a farizeus Gamálieltanítványból Jézus Krisztus apostola, Saulusból Pál. De mint ilyen sem tagadja meg képzettségét, farizeusnak vallja magát, olyannak, aki az atyák hagyományát a legnagyobb mértékben tiszteletben tartja, a kegyesség legszigorúbb irányzata szerint él (26,5). Ezzel ezt a pártot a maga oldalára állítja. Feltételezhetjük, hogy nem csupán a maga életének a megmentésére vallja magát közjük tartozónak, hanem azért is, hogy mint zsidó zsidókat, mint törvénytisztelő törvénytisztelőket nyerjen meg (1Kor 9,20). Pál itt még nem mondott le arról, hogy népét a Krisztusban felismert igazságra vezesse. A farizeusok és szadduceusok ellentéteiről szólva, Kálvin egyértelműen az egyházban történt szakadásokra utal, s 16. századi magyarázata minket hasonló, 21. századi gondolkozáshoz vezet. Az egyház egységét veszélyeztető szektákra utal: „Mert az egységnek egyedüli szent kapcsa az Istennek tiszta és hamisítatlan igazsága. Mihelyt ettől az emberek eltérnek, nem csoda, ha mint szétszórt tagok, erre is, arra is széthullanak.”³ A keresztyén „hamisítatlan igazság” sarktétele a halottak feltámadása, s Pál erre, mint ellene felhozott vádpontra hivatkozik. A farizeusok hitték, hogy a halottak feltámadnak, a szadduceusok pedig nem hitték. Jézus Krisztus és a halottak feltámadása nemegyszer kételkedést vált ki a mai „felvilágosult szkeptikusokból”,⁴ s ezek vagy megmaradnak a gyülekezetben, vagy elhagyják református egyházunkat. A szadduceusok azért tagadták a feltámadást, az angyalokat és a lelket (Lk 20,27.36; ApCsel 4,1–2), mert szerintük erről nincs szó a Tórában (Mózes könyveiben), s ezzel, még a farizeusokhoz viszonyítva is szektáknak minősíthetők.

3. Az Úr mellettünk van

Megismétlődik a Korinthusban kapott látomás, Isten Pál mellé áll, bátorítja (veled vagyok, 1Kor 18,9–10), s majd angyala által akkor is erősíti, amikor hajójuk veszedelembé kerül (27,23–24). A százados, az ezredes, a főpap és a tanács meg nem értése vagy erőszaka elkülöníti Pált mindezekről. Egyedül marad, de Istennel egyedül. A keresztyén ember hite miatt magányossá válhat, a világ csodabogarává („Bolond vagy te, Pál” 26,24), de tudnia kell, hogy az Úr éppen a válságos helyzetekben közel van hozzá. A biztatás a jövőre is szól: Isten végigkíséri az apostol biztonságtévő útján, Jeruzsálemtől Rómáig. Az ezredes tanácstalan, a bírák zavarban vannak, Pál az egyedüli, akinek bizonyossága van a jövő felől. Talán itt válik véglegessé, hogy Pálnak ott kell hagynia zsidó testvéreit, s a pogányok felé kell fordulnia. Az üdvtörténet iránya Róma, Jeruzsálemben értelmetlen, egymással vitatkozó pártok maradnak.⁵ Isten az ő elhívott gyermekeit biztonságtévő utakra küldi, nem ígéretet kényelmes, nyugodt életet, de biztosít, hogy velünk lesz.

² I. m. 257.

³ I. m. 252–253.

⁴ J. Roloff kifejezése, i. m. 328.

⁵ Hasonlóképpen ROLOFF, i. m. 327.